

düstri merkezi ve Yunanistan'ın ikinci şehri ve kültür merkezi olan Selânik'in nüfusu 1965'te 600.000'in, 2005'te 1 milyon üzerine çıktı.

Selânik birçok Osmanlı şairi, yazarı ve ilim adamının doğum yeridir. Bunların arasında tarihçi Selânikî Mustafa, Münecim-başı Ahmed ile Mevlevî şairi Âkif (kendisinin Farsça-Türkçe manzumesi Rotonda Kilisesi / Camii'nde bulunan Şeyh Hor-tacı Türbesi'nin duvarında yazılıdır ve hâlâ görülebilir), Cemal, Hasan Dâniş, Esad Dede Mevlevî, Hâmi Efendi Nakşî, Meş-hûrî (divanı 1292'de [1875] Selânik'te basılmıştır), Osman Nûri bulunmaktadır.

Günümüz Selânik'inde klasik Osmanlı mimarisinin bazı örnekleri hâlâ ayakta. Hisar bir yana bırakılırsa bunların başlıcası, halk arasında Alaca İmaret olarak bilinen ve 889'dan (1484) kalan İnegöllü İshak Paşa Zâviyeli Camii'dir. 11 m. yüksekliğindeki her bir kubbesi dikdörtgen şeklindeki ana mekânı kaplar, her bir kanatta iki kubbeli ziyaretçi odası bulunmaktadır. İki ana kubbe, XIII-XIV. yüzyıllardan kalma en büyük Bizans kiliselerinin (meselâ Dodeka Apostoli, Aya Katherini, Profitis İlias) çapının iki katı ve bunların kapsadığı alanın dört katı kadar büyüktür; bu da Osmanlı mimarisinin teknik açıdan ne kadar üstün olduğunu gösterir. İkinci büyük yapı sütunlu bölümüyle Balkanlar'da tek olan Hamza Bey Camii'dir. Ayakta kalan Selânik'in dört büyük hamamından ikisi benzerleri arasında öne çıkan, 1444'te yapılmış Bey Hamamı ve 890'dan (1485) kalma Halil Bey (daha sonra Paşa) Müsevî (ya da Pazar) Hamamı'dır. Restore edilmiş bir diğer yapı da 1460'lardan kalma altı kubbeli bir bedestendir.

Zamanımıza ulaşan Osmanlı yapıları arasında 1891'den kalma hükümet konağı (şimdiki Diikritiron), 1893'ten kalma eski idâdiye (günümüzde Selânik Üniversitesi'ne ait bir fakülte binası), eski gümrük binası, 1902-1903'ten kalma belediye hastahanesi, bugün Yunan ordusuna hizmet veren 1903'ten kalma Üçüncü Ordu Komutanlığı'nın kışlası gibi Geç Osmanlı dönemi kamu binaları da bulunmaktadır. Eski şehrin yukarı kısmı güçlü Bizans surlarının gölgesinde eski cazibesini bütün sokakları, dar geçitleri, XIX. yüzyıl evleriyle (ve XX. yüzyılda eskinin taklitleri olarak yapılanlarıyla) korumuştur. Eski şehrin doğusundan yeni oluşan çevre bölgelere kadar bir alanda iyi muhafaza edilmiş birçok XIX. yüzyıl konağı vardır. II. Abdülhamid'in sürgün yıllarını geçirdiği yapı olan Villa Al-

latini de ayakta. Mustafa Kemal Atatürk'ün 1881'de doğduğu ev günümüzde Atatürk Evi adıyla müze olarak tanzim edilmiş ve ziyarete açılmıştır. Arşiv belgelerinden edinilen bilgilere göre bodrumu ile birlikte üç katlı olan ve bir avlu içerisinde bulunan Atatürk Evi, 1870 yılından önce Rodoslu müderris Hacı Mehmed tarafından yaptırılmış olup Atatürk'ün babası tarafından sahiplerinden kiralanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

J. Anagnostis, *Selânik (Thessaloniki)'in Son Zaptı Hakkında Bir Tarih* (trc. ve nşr. Melek Delilbaşı), Ankara 1989; Âşik Mehmed, *Menâzirü'l-avâlim* (haz. Mahmut Ak), Ankara 2007, III, 983-992; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, V, 142-170; a.e. (Dağlı), V, 63-76; F. Beaujour, *Schilderung des Handels von Griechenland und Salonik*, Weimar 1801; H. Holland, *Travels in the Ionian Isles, Albania, Thessaly, Macedonia etc. 1812 and 1813*, London 1815, s. 319-320; J. Philipp Fallmerayer, *Fragmente aus dem Orient*, München 1963, s. 258-259; G. Weigand, *Die Aromunen*, Leipzig 1895, s. 221-224; O. Tıfıralı, *Thessalonique au quatorzième siècle*, Paris 1913; a.mlf., *Topographie de Thessalonique*, Paris 1913; a.mlf., *Thessalonique des origines au XIVe siècle*, Paris 1919; Ch. Diehl v.dğr., *Les monuments chrétiens de Salonique*, Paris 1918; M. Laskaris, *Salonique à la fin du XVIIIe siècle*, Athènes 1939; N. Svoronos, *Le commerce de Salonique au XVIIIe siècle*, Paris 1956; E. Werner, *Die Geburt einer Grossmacht-Die Osmanen (1300-1481)*, Berlin 1966, s. 225-226; V. Kânčov, *Makedonija. Et-nografija i statistika*, Sofia 1970, s. 440-443; A. E. Vakalopoulos, *A History of Thessaloniki*, Thessaloniki 1972; *Turski Izvori za Bâlgarskata Istorija* (ed. B. Cvetkova - A. Razbojnikov), Sofia 1972, III, 375-411; J. Nehama, *Histoire des Israélites de Thessalonique*, Thessaloniki 1978, I-V; E. Petropoulos, *La présence ottomane à Salonique*, Athènes 1980; Semavi Eyice, "Atatürk'ün Doğduğu Yıllarda Selânik", *Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan*, İstanbul 1981, s. 461-518; a.mlf., "Yunanistan'daki Türk Eserleri", *TM*, XI (1954), s. 157-182; V. Demetriadis, *Topographia tes Thessalonikis kata tın Epokhe tes Turkkokratias 1430-1912*, Thessaloniki 1983; a.mlf., "The Esnaf System and Professions in Nineteenth Century Thessaloniki", *Ar.Ott.*, XXIII (2005-2006), s. 131-141; Ch. Mavropoulou-Tsioumi, *Thessaloniki and its Monuments*, Thessaloniki 1985; a.mlf., *I Anastylosi ton Vyzantinon kai Metavyzantinon Mnimeion sti Thessaloniki*, Thessaloniki 1985; S. Lauffer, *Griechenland, Lexikon der historischen Stätten*, München 1989, s. 676-682; P. Hetherington, *Byzantine and Medieval Greece: Churches, Castles and Art*, London 1991, s. 199-216; *Salonique, 1850-1918, La ville des juifs et le reveil des Balkans* (ed. G. Veinstein), Paris 1993; A. Yerolympas, *Urban Transformations in the Balkans (1820-1920) and the Remaking of Thessaloniki*, Thessaloniki 1996; M. Athanasiadou, *Salonique, 1830-1912: une ville ottomane à l'âge des réformes*, Leiden 1997; a.mlf., "Les inventaires après décès de Salonique à la fin du XIXe siècle: source pour l'étude d'une société au seuil de la modernisation", *Turcica*, XXV, Paris 1993, s. 97-

136; E. Hadzityrphonos, "Pazar Hamam, Thessaloniki, Greece", *Secular Medieval Architecture in the Balkans, 1300-1500* (ed. Slobodan Ćurčić - E. Hadzityrphonos), Thessaloniki 1997, s. 323-325; a.mlf., "To othomanikó loutró tis agorás Yahudi Hamamı (Louloudádika) sti Thessaloniki", *Makedoniká*, XXVII (1988-89), s. 79-120; A. Yerolympo, *Metaxi Anatolis kai Dysis, Thessaloniki & Voreio-elladikes poleis sto telos tou 19ou Aiona*, Thessaloniki 2004; M. Mazower, *Salonica, City of Ghosts*, New York 2004; E. I. Kanetaki, *Othomanika Loutra ston Elliniko Horó*, Athens 2004, tür.yer.; Fr. Babinger, "Ein Freibrief Mehmed II, des Eroberers für das Kloster Hagia Sofia zu Saloniki, Eigentum der Sultanin Mara", *BZ*, XLIV (1951), s. 11-20; D. Hemmerdinger-Iliadis, "Thessalonique en 1716 (La relation du moine russe Basile Barskij)", *BS*, II (1961), s. 292-298; G. T. Dennis, "The Second Turkish Capture of Thessalonica (1391-1394 or 1430 ?)", *BZ*, LVII/1 (1964), s. 53-62; Machiel Kiel, "Notes on the History of Some Turkish Monuments in Thessaloniki", *BS*, XI/2 (1970), s. 122-156; a.mlf., "A Note on the Exact Date of Construction of the White Tower of Thessaloniki", a.e., XIV/2 (1973), s. 352-359; A. Süheyl Ünver, "Selânik'te Yüz Eserimiz Hakkında", *GDAAD*, I (1972), s. 257-260; H. Lowry, "Portrait of a City: The Population and Topography of Ottoman Selânik in the Year 1478", *Diptycha*, II (1980-81), s. 254-292; J. P. Braun v.dğr., "La tour blanche et la tour du trigonion de Thessalonique", *Byzantinische Forschungen*, XI, Amsterdam 1987, s. 269-270; Melek Delilbaşı, "Selânik ve Yanya'da Osmanlı Ege-menliğinin Kurulması", *TTK Belleten*, LI/199 (1987), s. 75-106; E. Ginio, "Every Soul Shall Taste Death'-Dealing with Death and Afterlife in 18th Century Ottoman Salonica", *St.I*, XCIII (2001), s. 113-132; a.mlf., "The Shaping of a Sacred Space: The Tekke of Zühuri Şeyh Ahmed Efendi in 18th Century Salonica", *The Medieval History Journal*, IX/2, New Delhi 2006, s. 271-296; M. Baer, "Globalisation, Cosmopolitanism, and the Dönme in Ottoman Salonica and Turkish Istanbul", *Journal of World History*, XVIII/2, Honolulu 2007, s. 141-170; M. Tayyib Gökbilgin, "Selânik", *İA*, X, 337-349; Suraiya Faroqhi, "Selânik", *Eİ²* (İng.), IX, 123-126.

MACHIEL KIEL

SELÂNİKÎ MUSTAFA EFENDİ

(ö. 1008/1600 civarı)

Osmanlı tarihçisi.

Hayatı hakkında biyografik kaynaklarda yer alan bilgiler yetersizdir. Eserinde babasının Selânik'te vefat ettiğini belirtir, kendisini de "Selâniklü" nisbesiyle anar. Bu bilgi onun Selânik'te doğduğunu düşündürür. Hâfız olduğu Kanûnî Sultan Süleyman'ın ölümü bahsinde verdiği bilgilerden anlaşılabilir, üstlenmiş bulunduğu çeşitli maliye kâtipliği görevleri onun Maliye Kalemi'nde yetiştiğini göstermektedir.

1566'daki Sigetvar seferine katılan Selânikî, Sokullu Mehmed Paşa ve onun sır kâ-

tibi Feridun Ahmed Bey'in yanında bulundu; onlar tarafından verilen çeşitli görevleri yerine getirdi. Belirttiği ilk devlet görevi Haremeyn mukâtaacılığı olup Rebîülevvel 988'de (Nisan 1580) bu görevden ayrıldı. Ardından dört yıl kadar Boyalı Mehmed Paşa'nın devâtdârlığını yaptı. 22 Zilhicce 995'te (23 Kasım 1587) silâhdarlar kâtipliğine getirildi. Bu görevde iken Gence seferine katılması emredildi. Seferin sonlarına doğru sipahiler kâtipliğine nakledildi, 25 Şevval 997'de (6 Eylül 1589) vazifeden alındı. Mâzûliyeti döneminde Koca Sinan Paşa tarafından kendisine Haydar Mirza başkanlığındaki İran heyetine mihmandarlık görevi verildi.

Ferhad Paşa sadrazam olunca kendi için rûznâme tutma görevini 13 Şevval 999'da (4 Ağustos 1591) Selânikî'ye verdi; buna 20 Zilhicce'de (9 Ekim) Anadolu muhasebeciliği vazifesi eklendi. Ferhad Paşa'nın azlinden sonra 4 Receb 1000'de (16 Nisan 1592) muhasebecilik görevinden azledildi. Ardından yeni sadrazam Siyavuş Paşa'ya sunduğu arzda müteferrikalık vazifesi talebinde bulundu. İsteği kabul edilerek kendisine 45 akçe ile dergâh-ı âlî müteferrikalığı verildi. Bu sırada ülkesi Safevî işgaline uğrayınca Osmanlılar'a sığınmak zorunda kalan Gîlan hâkimi Ahmed Han'a mihmandarlık yaptı. 1003 Cemâziyelâhîrinde (Şubat 1595) seferden dönen bölük halkına cülûs bahşişlerinin dağıtılması işine nezaret etti.

Ramazan 1003'te (Mayıs 1595) Sadrazam Damad İbrâhim Paşa tarafından tutmakla görevlendirildiği rûznâme-i hüma-

yun hizmetine ilâveten evkaf muhasebeciliği kendisine verildi. 25 Ramazan 1006'da (1 Mayıs 1598) bu görevden ayrıldığında vakıfların idaresi ve yolsuzluklara sebep olan hususlar hakkında epeyce bilgi sahibi oldu (bu konuda eserinde sert eleştiriler yapar). Ardından ikinci defa Anadolu muhasebeciliğine tayin edildi. Bu sırada cepheden dönen bölük halkının ulûfelelerinin dağıtılması işine nezaret etti. Eserinde hayatıyla ilgili verdiği son bilgi, onun Şeyhülislâm Sun'ullah Efendi tarafından Vezir İbrâhim Paşa'ya bir haberi bildirmek üzere gönderildiğidir. Ölüm tarihi ve nereye defnedildiği hakkında bilgi bulunmamaktadır.

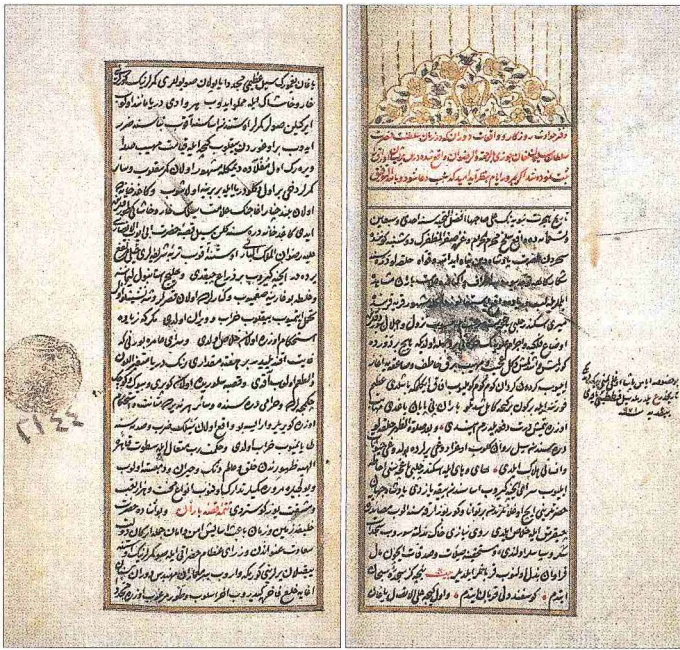
Selânikî Mustafa Efendi, memuriyetleri veya üstlendiği görevlerden ziyade Kanûnî Sultan Süleyman'ın saltanatının sonlarından III. Mehmed'in saltanatının ortalarına kadar olan dönemin (971-1008/1563-1600) olaylarını içine alan tarihiyle tanınır. Onun tamamen kendi müşahedelerine dayanarak kaleme aldığı bu eseri bir bakıma hâtırat niteliği taşır ve müellifin çeşitli olaylarla ilgili kendine has yorumlarını içerir. Selânikî tarihi klasik anlamda bir vekâyi-nâme özelliği göstermez. Hadiseler saray merkezli olarak anlatılmış, eyalet ve serhadlerden merkeze ulaşan haberler, arz ve şikâyetler de eklenmiştir. Bilhassa III. Murad'ın saltanatının sonlarından itibaren olaylar, tayin ve aziller düzeni biçiminde ve zaman zaman gelişmelerin perde arkasına ışık tutacak şekilde kaydedilmiştir. Serhadlerden belli aralıklarla gelen haberler, bir görevlinin tayini, birkaç gün sonra vazi-

fe mahalline hareketi ve fiilen göreve başlaması gibi safhalar çok defa vuku sırasına göre ayrı ayrı yerlerde verilmiştir. Bu durum eserin özellikle III. Mehmed döneminin günlük tarzında kaleme alındığına işaret eder.

Selânikî'nin kendi zamanı için yaptığı değerlendirmeler ayrı bir önem taşır. "Havâdis-i Rûzgâr", "Şikâyet ez-Ahvâl-i Rûzgâr", "Hasbihâl" gibi başlıklar altında yaptığı yorumlarda çeşitli aksaklıkları ve kurumlardaki bozulmaları sert biçimde eleştirmiştir. Kanûnî Sultan Süleyman zamanına yettiğinden III. Murad dönemindeki değişim, doğuda ve batıda başlayan savaş ortamı ve iç karışıklıklar onu çok etkilemiş, olayları da bu ruh hali içinde ele almış görünmektedir. Bu yolda başta devrin padişahı olmak üzere devlet erkânını ve ulemâyı, askerî zümreleri misaller vererek eleştirdiği dikkati çeker.

Tamamıyla kendi devrinin olaylarını yazan Selânikî'nin herhangi bir tarihten faydalanmadığı, ancak birtakım yazılı ve şifahî kaynaklardan istifade ettiği kendi ifadesinden anlaşılmaktadır. Devrinin ileri gelen devlet ricâliyle sıkı münasebeti olan, onlar tarafından kendisine havale edilen hizmetleri ifa eden Selânikî böylece olayların iç yüzünü öğrenmiş, kişilerin karakterlerini, zaafılarını tanıma imkânı bulmuş olmalıdır. Selânikî'nin konuşur faydalandığı kişiler arasında Veziriazam Sokullu Mehmed Paşa, Nişancı Feridun Ahmed Bey, Ferhad Paşa, Koca Sinan Paşa, Siyavuş Paşa, şair Bâkî ve Sun'ullah Efendi gibi kişiler bulunmaktadır. Kullandığı yazılı kaynaklar ise eyalet ve serhadlerden merkeze gelen arzlar, mektuplar, Divân-ı Hümayun defterleri, maliye kayıtları, teşrifat ve muhaleffât defterleri, fetihnâmeler gibi belgelerdir.

Dil ve üslûp açısından eser kendine has özellikler taşımaktadır. Selânikî külfetten uzak üslûbu ve ifadesi, konulara yaklaşımı ile değişik bir tarih yazıcılığı türünün örneğini verir. Ancak eserin değeri dili ve üslûbundan ziyade müşahedeye dayalı olması ve ihtiva ettiği bilgilerin zenginliğinden gelir. Diğer çağdaş tarihçilerle karşılaştırıldığında Selânikî'nin verdiği tarihlerin çoğunun daha sıhhatli olduğu, bazılarında ise hataya düştüğü dikkati çeker. Eserde sıkça rastlanan başlıklar genellikle Türkçe olmakla birlikte yer geleceğe uyularak Farsça başlıklar konulmuştur. Yazma nüshalarda metin ve başlıklarda bazan imlâ hatalarına rastlanır. Metin içerisinde Türkçe, zaman zaman da Farsça

Tarih-i Selânikî'nin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2144)

şir, kıta, beyit ve mısralara yer verilmiştir.

Bütün bu özelliklerine rağmen Selânikî tarihi uzun süre ilgi çekmemiştir. Yapılan incelemelerden anlaşıldığına göre tarihleri eserin içine aldığı dönemi kısmen veya tamamen ihtiva eden XVII. yüzyıl tarihçilerinden Peçevî İbrâhim, Hasan Beyzâde, Kâtib Çelebi, Naîmâ Selânikî'den bahsetmemiştir. Ancak Solakzâde, Selânikî'den bazı konuları kaynak zikretmeden kitabına aktarmıştır (*Tarih*, s. 568, 580). Eserin Türkiye'de ve Avrupa kütüphanelerinde yirmi beşten fazla nüshası bulunmakta olup bunların on dokuzu İstanbul kütüphanelerindedir (*Selânikî Tarihi*, haz. Mehmet İpşirli, s. XXIV-XXIX). Kitabın baştan üçte biri (971-1001/1563-1593) İstanbul'da yayımlanmış (1281; aynı baskının faksimile ikinci basımı: Freiburg 1970), olayların çok ayrıntılı verildiği son sekiz yıllık kısmı *Tarih-i Naîmâ*'da bulunduğu için yayımına gerek görülmediği bu neşrin sonunda ifade edilmiştir. Eserin tenkitli metni Mehmet İpşirli tarafından hazırlanmıştır (I-II, İstanbul 1989; Ankara 1999).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, A.RSK, nr. 1473, s. 161; Ahmed Refik [Altınay], *Âlimler ve Sanatkârlar*, İstanbul 1924, s. 34-58; Babinger, *GOW*, s. 136-137; G. Elezović, "Selânikli Mustafa Efendiya i Njegova Istorija", *Glas*, CXCIII, Beograd 1949, s. 73-103; Mehmet İpşirli, "Mustafa Selaniki and His History", *TED*, IX (1978), s. 416-472; T. H [Bekir Kütükoğlu], "Selânikî", *İA*, X, 349-351; Bekir Kütükoğlu, "Selânikî", *EP* (İng.), IX, 126-127.

MEHMET İPŞİRLİ

SELÂSET

(سلاست)

Belâgatta ifadenin pürüzsüz ve akıcı olmasını ifade eden terim.

Sözlükte "yumuşaklık, kolaylık" anlamındaki selâset kelimesi Türkçe'de "sözlü yahut yazılı ifadenin açıklığı ve akıcılığı" mânâsında bir terim olarak kullanılmıştır. Bu tarz ifadeye *selfs* denir. Klasik belâgat kitaplarının pek azında yer alan selâset teriminin fesahatin bir alt bölümü olarak telakkî edildiği ve fesahatin şartlarıyla selâsetin şartlarının iç içe girdiği anlaşılmaktadır. Ankaravî'ye göre nazım veya nesrin güzel olması için gerekli olan selâset sözün kolaylıkla akmasıdır ki bunu peş peşe söylenmesi, dile zorluk veren harflerin (sesler) arka arkaya gelmemesi ve nefesin akışının engellenmemesi sağlar. Ahmed Cevdet Paşa fesahati ihlâl eden tenâfûr-i kelâ-

mın selâseti de bozduğunu söyler. Bir fesahat terimi olan tenâfûr-i kelâm, "aynı veya mahreçleri birbirine yakın seslerin bir kelimedede yahut birbirini takip eden kelimelerde arka arkaya gelerek telaffuzu zorlaştırması" demektir.

Recâizâde Mahmud Ekrem, klasik belâgatla zatoriği yeni bir anlayışla terkip ettiği *Ta'lim-i Edebiyyât*'ın üslûpla ilgili bölümünde konuyu ele almıştır: Fesahatin şartları arasında tenâfûrün bulunmamasını da zikrettikten sonra "Âheng-i Selâset" başlığı altındaki uzunca bir bahiste selâseti "ibare içinde seslerin kulağa hoş gelecek şekilde tertibi" diye tarif etmiştir. Âheng-i taklidîyi de (aliterasyon) burada ele alan Recâizâde, yine bu konu çerçevesinde "Âheng-i Umûmî" başlığı altında ifade "tenâfûrden berî", dolayısıyla selâsetin gereği olan kelimelerin seçimi ve kullanılışındaki tertibi için kaçınılması gereken hususları şöyle açıklar: Birer heceli ve sesleri uyumsuz kelimeler; bir ibarede veya metinde aynı seslerin, aynı kelimelerin, aynı edat ve eklerin tekrarlanması; zincirleme tamlamalar; nazımda imâle ve zihaf- lar. Recâizâde ayrıca selâsetle tenâfûr ilişkisini bir umum-husus mantığı içinde ele alır. Selâsete uygun olan söz tenâfûrdan uzaktır, ancak tenâfûrdan uzak olan her söz selâsete uygun demek değildir. Ahmed Reşid (Rey) "ifadeyi teşkil eden cümle ve ibarelerin kolay, kesintisiz ve âhenk- tar olması" diye tarif ettiği selâseti fesahatin ruhu olan vuzuha yardımcı diye görür. Ona göre fesahati ihlâl eden rekâket selâseti de yok eder. *İstılâhât-ı Edebiyye*'de selâsete yer vermeyen Muallim Nâcî'nin lughatında selis için verdiği örnek Nef'î'nin, "Olmasa nazm-ı selisimde aceb mi ta'kid" mısraıdır. Ta'kide karşılık olarak kullanıldığı görülen bu mısraa göre selâset muğlak ve telaffuzu güç ifadenin zıddı şeklinde anlaşılmaktadır.

Birbirine yakın tarifleri olan selâsetin, dolayısıyla bir metnin selis olduğunun anlaşılması yine de yazarın veya okuyucunun zevkine bırakılmış görünmektedir. Cevdet Paşa bunu, "His ve zevk ile bilinir" diye ifade ederken Recâizâde Ekrem aynı konunun "hüsn-i te'lif" bahsi için, "Mücerret hüsn-i tabiat ve zevk-i mûsikî ile bilinecek şeydir" der. Ahmed Reşid ise bunun "nazariyat- la tahsilî gayr-i kâbil ve mutlaka az çok hüsn-i tabiatla beraber meleke ve maharete muhtaç" olduğunu, bu sebeple selâsetin "tertib-i elfâzda üstatlık" kabul edildiğini söyler. Bu durum dikkate alındığında verilen örneklerin çoğunun selâseti değil selâsetin yokluğunu belirttiği görülmek-

tedir. Ahmed Cevdet Paşa, Fehîm'in, "Ale's- sabâh cihan halkı kâr-ı bâra gider / Belâ- keşân-ı mahabbet de kûy-i yâra gider" beytinin selis olduğunu söylerken "kûy-i yâra" ibaresinde "ye"li iki hece arka arkaya gelmeseydi daha selis olurdu der. Recâizâde Mahmud Ekrem de örnek verdiği, "Kılma red kır atı ver ya al bağla bir kula" beytindeki cinas sanatı bir tarafa birer heceden ibaret kelimelerin arka arkaya gelişinde uyumsuzluk olduğunu belirtir. Olumlu örneklere daha çok yer veren Ahmed Reşid ise Nâbî'nin hemen bütün divanının selis kabul edildiğini, Nef'î'de de selis şiirlerin çok olduğunu söylemektedir. Fazla yaygın olmamakla beraber Fars edebiyatında da selâset aynı anlamda kullanılmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

İsmâil Rusûhî Ankaravî, *Miftâhü'l-belâga ve misbâhü'l-fesâha*, İstanbul 1284, s. 174-175; Ahmed Cevdet [Paşa], *Belâgat-ı Osmâniyye*, İstanbul 1299, s. 17, 19-20; Recâizâde Mahmud Ekrem, *Ta'lim-i Edebiyyât*, İstanbul 1299, s. 68, 129, 171-190; Ahmed Reşid [Rey], *Nazariyyât-ı Edebiyye*, İstanbul 1328, II, 68-78; Celâleddin Hü- mâî, *Fünûn-ı Belâgat ve Şinâ'ât-ı Edebî*, Tahran 1363 hş., s. 13-14; Ebû'l-Kâsım Râdfer, *Ferheng-i Belâg-ı Edebî*, Tahran 1368 hş., I, 644-645; Kâzım Yetiş, *Talim-i Edebiyat'ın Retorik ve Edebiyat Nazariyatı Sahasında Getirdiği Yenilikler*, Ankara 1996, s. 116, 217-219; M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, İstanbul 2000, s. 33.

M. ORHAN OKAY

SELÂVÎ, Ahmed b. Hâlid

(أحمد بن خالد السلاوي)

Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Hâlid b. Hammâd en-Nâsırî (ö. 1315/1897)

Faşlı tarihçi, fakih ve edip.

22 Zilhicce 1250'de (21 Nisan 1835) Fas'ın Selâ şehrinde dünyaya geldi. Temg- rût'taki Şâzeliyye'den Nâsiriyye Zâviyesi'nin kurucusu, İbn Nâsır diye tanınan Muhammed b. Muhammed b. Ahmed ed- Der'î'nin soyundan olup Doğu'da Selâ'ya nisbetle Selâvî, Batı'da ise ailesine nisbetle Nâsırî diye tanınır. Aile mensupları soy- larını Abdullah b. Ca'fer b. Ebû Tâlib'e ve hanımı Zeyneb'e (Hz. Ali ile Hz. Fâtima'nın kızı) dayandırdıklarından kendilerine Ca'ferîler veya Zeynebîler de denilir. Selâvî ilk öğreniminin ardından tahsilini Muhammed b. Celâfî el-Hammâdî, Muhammed b. Abdülazîz Mahbûbe ve Kadı Ebû Bekir b. Muhammed Avvâd gibi âlimlerin yanında tamamladı. Tefsir ve fıkıh alanında kendini yetiştirdi. Arap dili ve edebiyatı, ma- tematik, tarih ve coğrafya ile de ilgilendi.